Opłatę pocztową uiszczono ryczałtem

Цана асобнага нумару 20 грош.

НАРОДНАЯ СПРАВА

Выходзіць два разы ў тыдзень.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12—6. (Wileńska 12, m. 6). Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня, апрача сьвяточных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.

Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 1 зл. 50 гр. Для заграніцы ўдвая даражэй. Перамена адрэса 30 гр. Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукованага залежыць ад Рэдакцыі.

Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 гр. за радок пэтыту ў 1 шпальту.

№. 4 Вільня, Серада, 4-га жніуня 1926 г. Год І.

Ад выдавецтва.

Замест „Беларускае Справы"—высылаем нашым падпішчыкам часова „Народную Справу".

На руінах парляманту.

Сойм і Сэнат скончылі сваю працу, загаданую ім урадам 14 траўня. Пад пагрозай „жондзіць батам" яны споўнілі — ў напрамку самаабмяжаваньня — навет больш таго, што ім уладна загадана...

Але „парлямант" (Сойм і Сэнат), які зракаецца сам дадзенай яму выбаршчыкамі ўлады, які публічна прызнае бязмэтнасьць свайго існаваньня, гэта ўжо—не парлямант... З гісторыі народаў мы ведаем, што дзяржаўныя ўстановы, якія ня маюць грунту ў грамадзянстве, няўхільна разваліваюцца. Гэты гістарычны закон выявіўся на нашых вачох і ў Польшчы.

Запраўды-ж, — парляманцкі лад на ўсім сьвеце выпаўняе адну і тую-ж задачу: пад відам „ўсенароднасьці" і „прадстаўніцтва ўсіх клясаў і групаў насяленьня" ён дае магчымасьць найбагацейшай клясе — буржуазіі — панаваць над усімі другімі—над сялянамі і работнікамі. А ў дзяржавах, дзе, як у Польшчы, прымушаны жыць разам некалькі народаў, цэнтральны парлямант дае буржуазіі найбольш чысьленай—„дзяржаўнай"—нацыянальнасьці магчымасьць уціскаць слабейшыя народы і экспляатаваць іх падвойна. Гэты падвойны ўціск кожны беларус-селянін добра адчувае на сваім карку — тлумачыць яго ня трэба...

У польскім парляманьце, ня гледзячы на ўсе выбарныя „сіты", пастаўленыя спэцыяльна апрацаванай буржуазнымі прафэсарамі „Ордынацыяй", аказалася пэўная колькасьць—і сялян і работнікаў і нацыянальных меншасьцяў. Ня столькі, зразумела, каб мець якісь рэальны ўплыў на ўладу, але, прынамсь, даволі для таго, каб наглядаць над рабунковай гаспадаркай буржуазіі ў краі ды голасна—на ўвесь сьвет — крычаць аб тых крыўдах і ўціску, якія церпяць працоўныя масы і нацыянальныя меншасьці ў Польшчы. І гэта вельмі псуе жываедны „гумар" пануючай у Польшчы буржуазіі ды прымушае яе шукаць такога выхаду з утварыўшагася палажэньня, які-б звольніў яе ад кантролю і крытыкі працоўных.

Адны шукалі выхаду з гэтага „прыкрага палажэньня" ў „адбудове манархіі", другія — ў фашызьме. Але, як у адным, так і ў другім выпадку справа не абыйшлася-б бяз аружнай барацьбы, бяз хатняй вайны, у якіх клалуцца ахвяры з абодвух бакоў. Але ісьці на рызыку хатняй вайны, праліваць уласную кроў, ня ведаючы дакладна згары, чым усе гэта скончыцца, буржуазія наагул ня любіць... А польская буржуазія, ведаючы, чым пахне гэтая хатняя вайна—пры геаграфічна—міжнародным палажэньні Польшчы, — баіцца яе, як агня...

І вось, раптам—запраўды-ж, як з маланкі,—знайшоўся выхад: гэта — маёвы пераварот... Пілсудскі—цаной пралітай крыві сялян і работнікаў, апранутых у жаўнерскія мундзіры,—першым чынам зьнішчыў парляманцкі лад у Польшчы, узяўшы істнуючую ў краі „сацыяльную раўнавагу" пад беспасрэдную ахову вернай яму арміі... — Зьмена Польскай Канстытуцыі—толькі фармальнае замацаваньне таго, што было зроблена фактычна сілай штыхоў.

Дык з гэтага ўсяго—ясна, чаму польская буржуазія ня толькі не бараніла свайго парляманту ад замаху, а, наадварот, — споўніла ўсе дамаганьні аб'явіўшагася дыктатара. Няменш ясна і тое, што працоўныя масы, прадстаўнікі якіх адны толькі пратэставалі ў заканадаўчых палатах проці зьмены Канстытуцыі, так сама ня мелі ніякай падставы — сваей крывёй бараніць польскі парлямант—адну з наймацнейшых пляцовак польскай буржуазіі. Сяляне і работнікі ня пойдуць змагацца за гэтую форму *ўкрытага ярма*, якое буржуазія ўзьдзела на іх шыю... Сяляне і работнікі ўжо ведаюць, што *толькі свая ўлада працоўных*— можа даць ім вызваленьне.

І затым—то—на руінах польскага парлямантарызму—працоўныя Польшчы ўсьцяж падымаюць свой сьцяг з лёзунгам:

„Хай жыве работніцка-сялянскі ўрад".

Гэты лёзунг напісала на першым месьце сваей праграмы і Беларуская Сялянска Работніцкая Грамада. За гэтым лёзунгам дружнымі радамі пойдуць сяляне і работнікі Заходняе Беларусі, змагаючыся за зьдзейсьненьне яго на сваей Зямлі.

Сэзонны трыумф сусьветных штрэйкбрэхераў.

Польскі ўрад трыумфуе. Паслухайце толькі якім тонам гаворыць старшыня польскага ўраду—праз пакорныя галовы паслоў і сэнатараў — да ўсяго краю. Што-ж такога сталася ў Польшчы, што дала ўраду права трыумфаваць?

Бясспрэчна, — направілася польская валюта! П. Бартэль горда кажа, што гэта зрабіў ён. Але, як прыгледзіцца да фактаў ды лічбаў,—выходзіць, што тутка іншая справа. Нямецкія біржы зусім сьведама паднімаюць вартасьць польскай валюты, каб затрымаць польскі вываз, а перадусім—вываз польскага вугальля, канкуруючы з нямецкім. А Польскі Банк разам з урадам таго-ж п. Бартля толькі і робіць, што—насупраць немца—цягне што сілы, польскую валюту ўніз (гэта штука легкая)... Дык у выніку „супольных высілкаў" злоты больш-менш стаіць на роўні...

Калі не валюту, дык можа п. Бартэль з сваей самастойнай працай падняў—польскі вываз, які так спалохаў нямецкіх канкурэнтаў? І вось,—у гэтым пытаньні — найбольш цікаўны вузел усей справы.

Польскае шчасьце—„шальное счастьце", як кажуць расейцы, папросту наляцела на край прыпадкова са стараны, яно пабудавана на чужой бядзе, на чужой барацьбе... У Англіі ідзе гістарычная барацьба работнікаў-вуглякопаў за лепшыя варункі працы; у выніку забастоўкі англійскіх вуглякопаў спынілася ўся вугальная прамысловасьць Англіі, якая давала краю ды ўсяму сьвету каля 20 мільёнаў тоннаў вугальля штомесяц. Англійскі вугаль ня толькі жывіў усю прамысловасьць Англіі, яе чугункі, электрычнасьць, яе флёт, але жывіў усю прамысловую гаспадарку цэлага раду іншых краёў — Скандынаўскіх дзяржаў, усе пабярэжжа Сяродземнага мора, Паўдзеннай Амэрыкі, і амаль не ўсяго Далекага ўсходу. І вось раптам гэтага вугальля няма. Усе запасы яго на сьвеце даўно ўжо вычарпаны, і страшэнны вугальны голад усюды, дзе толькі англійскім вугальлем жывілася прамысловасьць, пачаў падвышаць кошты ўсялякай прадукцыі, ня кажучы ўжо аб самым вугальлі... Яшчэ нядаўна, як ведама, на самай граніцы польскай Сілезіі, дый навет у Польшчы нямецкі вугаль, а навет англійскі каштаваў таньней, чым польскі,—дык у выніку гэтага безгаспадарная польская вугальная прамысловасьць папросту разваліваласа. А цяпер раптам, як бачым, зусім незалежна ад ураду п. Бартля, які запраўды тутка нічога не зрабіў, ня толькі польскае вугальле, але навет і дрэнныя польскія фабрычныя вырабы — зусім як у байцы, атрымалі здольнасьць ды магчымасьць — канкураваць з заграічнымі. раптам, для іх адчыніліся рынкі, аб якіх Польшча навет ніколі ня сьніла! Напрыклад, вываз аднаго толькі вугальля ў Англію расьце страшэнна. У траўні вывезена штосьці некалькі дзесяткаў тысяч тоннаў, у чэрвені вывезена 281 тысячаў тоннаў, а ў першай палове ліпня ўжо 306.000... За ўвесь месяц дойдзе, мусіць, да — мільёну! „Перамога" вялікая—нельга сказаць, бяда толькі, што сэзонавая, ды выпадковая.

Есьць і іншая старана гэтае справы:

Міжпартыйны Камітэт для барацьбы за звальненьне палітычных вязьняў у Пінску.

Дня 26 ліпня г. г. адбылося супольнае паседжаньне прадстаўнікоў жыдоўскай сацыял-дэмакратычнай работніцкай партыі Поалейсыон, незалежнай партыі хлопскай, беларускай сял.-работніцкай Грамады і лявіцы 2 прафэсыянальных саюзаў. Пастаноўлена залажыць міжпартыйны Камітэт для барацьбы за звальненьне палітычных вязьняў і залегалізаваць яго ў старостве.

Камітэт тымчасова памяшчаецца на Дамініканскай вуліцы № 39. На тым-жа паседжаньні прынята пастанова адносна сацыял згоднікаў, якая гучыць:

Міжпартыйная нарада сцьвярджае: 1) што ППС, „Бунд", „правыя поалейсыянеры" ня прыслалі сваіх прадстаўнікоў і што гэты паступак зьяўляецца спробай разьбіць адзіны фронт;

2) што ППС, „Бунд" і „правыя поалейсыянеры" сваей палітыкай і тактыкай адцягіваюць масы ад запраўднай барацьбы за амністыюі і тым самым прыслужываюцца буржуазіі.

З тае прычыны нарада рашае:

1) зьвярнуцца да ППСаўскіх і др. мас, каб супольна з імі весьці акцыю;

2) лічыць ППС, Бунд і правых поалейсыяністаў здраднікамі працуючых мас; 3) вітаць ППС лявіцу, якая парвала зносіны з партыяй згоднікаў і ашуканцаў.

Як мы казалі, у Англіі ідзе гістарычная барацьба работнікаў за лепшую долю. Увесь сусьветны пралетарыят добра зразумеў, што англійскія вуглякопы вядуць барацьбу за агульна-работніцкія інтарэсы, абніжэньне заработнай платы ім—азначае абніжэньне жыцьцёвага ўраўню работніцкай клясы ўсіх краёў. Прафэсыянальныя арганізацыі работнікаў на ўсім сьвеце маральна і матар'яльна падтрымліваюць англійскіх забастоўшчыкаў, даводзячы да бяссільнай злосьці англійскую буржуазію. На чале гэтай акцыі стаяць праф-саюзы ССРР. Словам і дзелам увесь работніцкі сьвет памагае англійскім вуглякопам пераносіць цяжар барацьбы. Адны толькі польскія пэпэсы не перашкаджаюць буржуазіі Польшчы вывазіць вугаль.

Урад быўшага сацыяліста Пілсудскага б'е тут адным стрэлам па двух зайцах: падтрымлівае англійскіх капіталістаў ды падкармлівае сваю родную буржуазію. Англійскія газэты (Раньняя пошта" і інш.) напр. пішуць, што на сэкрэтным паседжаньні Міжнароднага Саюзу Вуглякопаў нямецкія і бэльгійскія дэлегаты энэргічна пратэставалі проці закідаў англійскіх работнікаў, быццам яны дапускаюць да вывазу вугальля ў Англію і тым паралізуюць перамогу забастоўкі. З лічбамі ў руках, яны сцьвярдзілі, што ў Англію вугаль — у колькасьці больш мільёну тонаў—прывезены амаль ня выключна — з Польшчы. Нашы пэпэсы маўчаць аб гэтым, як вады ў рот набраўшы. За тое яны страшэнна—разам з усей буржуазнай прэсай лаюць савецкія праф-саюзы за тое, што тыя шлюць грошы ў Англію.

Найбольш сьвядомыя польскія работнікі разумеюць добра гэтае ветрам падшытае палепшаньне гаспадарчага стану Польшчы. Верхня-Сілезскія горныя работнікі, аб'яднаныя „Саюзам Працы", у якім пэпэсы карыстаюцца заслужанай „апініяй", выдалі адозву, у якой тлумачаць ясна, чым пагражае польскаму пралетарыяту гэтая тактыка польскіх „вугальных баронаў", зціха падтрымліваных ППС. Адозва раскрывае, што ламаньне Польшчай забастоўкі англійскіх вуглякопаў дасьць сьпярша перамогу англійскім шахтаўладнікам над англійскімі работнікамі, але пасьля і ў выніку гэтага дазволіць тым-жа англійскім вугальным каралям—запанаваць над вугальнай прамысловасьцю ўсіх краёў! А ў першую чаргу іноўдарэшты зруйнуе гэтую прамысловасьць у найслабейшай, ды яшчэ папаўшай у кабалу да англійскага капіталу Польшчы. Паражэньне англійскіх вуглякопаў будзе потым разгромам вуглякопаў усіх краёў, а перадусім—польскіх вуглякопаў.

На прыкладзе гэтай барацьбы, якая толькі цяпер пачынае захапляць работніцкую клясу ў Польшчы, найляпей выяўляецца еднасьць інтарэсаў пралетарыяў усіх краёў, еднасьць, якая лучыць іх у супольны фронт проці буржуазіі.

Наша газэта адчыняе ў сябе прыймо складак на дапамогу англійскім барацьбітам за агульную справу працоўных. Па рабязна будзе абвешчана аб усім у наступным нумары „Народнай Справы".

З жыцьця „Грамады“.

Пісьмо

Цэнтральнага Камітэту Сялянска-Работніцкае Грамады да Старасты Наваградзкага павету ў справе паліцейскіх гвалтаў.

Гэтым даводзім да ведама п. Старасты ніжэйпісанае:

25. VII. 1926 г. прэзыдыум Гуртка Беларускае Сялянска-Работніцкае Грамады ў в. Сулятычах Гарадэчанскае гміны, Наваградзкага павету засядаў у памяшчэньні старшыны Гуртка Васіля Вырко а 9 гадзіне вечара і вырашаў пытаньне аб сяброўскіх складках; нікога пастароньняго ня было. Туды раптам зьявіўся п. Камэндант пастарунку з 2 паліцыянтамі Гарадэчанскае гміны і скамандаваў „ręce do góry!“ Яны наставілі рэвальвэры і пачалі рабіць вобыскі ў кішанёх. Знайшлі некалькі запоўненых дэкларацыяў аб уваходзе ў нашую партыю і чарнавы сшыток з запісямі, хто колькі з сяброў унёс грошай (партыйных складак), якія яны меліся пераслаць нам у Вільню. Пасьля вобыску пачалі іх лаяць. Камэндант крычаў: „Ja Wam pokażę Białoruś-Komuniści!“. Паліцыянты ўсю ноч хадзілі па вёсцы і страшылі насяленьне. Дэкларацыі і сшыткі забралі і сказалі, што расправяцца з імі пасвоему. Пасьля таго Камэндант ходзіць па вёскам і палохае людзей вобыскамі, настаўляючы рэвальвэр.

Думаем, што п. Старасьце ведама, што Беларуская Сялянска Работніцкая Грамада з'яўляецца легальнай палітычнай арганізацыяй, якая, ідучы да сваіх мэтаў, карыстаецца шляхам легальнай, законнай барацьбы на аснове канстытуцыі і права (§ 51 праграмы Бел. Сял. Работ. Грамады) і апіраючыся на існуючых законах аб палітычных партых (Rozp. Ministra Spr. Wewn. z dnia 17. II. 1920 r.— Dz. Urz. Min. Spr. Wown. № 7 z dnia 25. IX. 1920 r.; i prawo o zgromadzeniach na terenie b. zaboru rosyjskiego tom XIV art. 115) мы можам спадзявацца, што п. Староста захоча навучыць падуладную сабе паліцыю, як законна выконваць свае абавязкі, што Беларуская Сялянска-Работніцкая Грамада-легальная палітычная партыя, што сходы не ўважаныя за публічныя, а тым больш паседжаньні прэзыдыуму, можна рабіць свабодна без паведамленьня і дазволу панствовай улады.

Ня маючы ў даным разе на сваю абарону проці гвалту паліцыі закону, мы мусім спадзявацца, што п. Стараста, строга пакараўшы вінаватых у надужыцьці ўлады агэнтаў паліцыі, прыкажа паліцыі зараз-жа зьвярнуць незаконна забраныя дэкларацы і сшыток—прэзыдыуму нашага Гуртка ў в. Сулятычах.

Старшыня (подпісь).

Сэкрэтар (подпісь).

---

58. У вёсцы **Пяшчанцы**, Скідэльскае гм., Гарадзенскага пав., 18./VII. г. г. з'арганізаваны Пяшчанаўскі Гурток Белар. Сялян.Работ. Грамады.

59. У вёсцы **Баранаве**, Лашскае гм., Горадзенскага пав., 18./VII. г. г. з'арганізаваны Баранаўскі Гурток Белар. Сялян.-Работ. Грамады.

60, У вёсцы **Пажарышчы**, Гарадоцкае гм., Маладэчанскага пав., 18./VII. г. г. з'арганізаваны Пажарышчанскі Гурток Белар. Сялян.-Работ. Грамады.

61. У вёсцы **Мястэчку**, Манькаўскае гм., Пастаўскага пав., 11./VII. г. г. з'арганізаваны Мястэчкаўскі Гурток Белар. Сялян.-Работ. Грамады

62. У м-ку **Казяны**, Багінскае гм., Браслаўскага пав., 14./VII. г. г. з'арганізаваны Казянскі Гурток Белар. Сялян.-Работ. Грамады.

63. У вёсцы **Ліпнішкі**, Пастаўскае гм., Пастаўскага пав., 10./VII. г. г. з'арганізаваны Ліпншскі Гурток Белар. Сялян.-Работ. Грамады.

64. У вёсцы **Лазовікі**, Луцкае гм., Пастаўскага пав., 16./VII. г. г. з'арганізаваны Лазовіцкі Гурток Белар. Сялян.-Работ. Грамады.

65. У вёсцы **Крывое**, Норыцкае гм., Пастаўскага пав., 17./VII. г. г. з'арганізаваны Крыўскі Гурток Белар. Сялян.-Работ. Грамады.

66. У вёсцы **Малай Марочне**, Марачанскае гм., Пінскага пав., 15./VII. г. г. з'арганізаваны М.-Марачанскі Гурток Белар. Сялян.-Работ. Грамады.

67. У вёсцы **Вялікай-Ларочне**, Марачанскае гм., Пінскага пав., 18./VII. г. г. з'арганізаваны В.-Марачанскі Гурток Белар. Сялян.-Работ. Грамады.

Камітэты Гурткоў працуюць што-дня.

Прамова прэм'ера Бартля у Сэнаце.

Як і ў Сойме, сказаў прэм'ер у Сэнаце вялікую прамову—у абарону сваіх праектаў аб зьмене Канстытуцыі і паўнамоцтваў для яго ўраду.

Тон новага экспозэ пана прэм'ера значна „ўзрос“—у параўнаньні з соймавым.

Адказываючы ў Сэнаце на крытыку яго прамовы ў Сойме, прэм'ер перадусім заявіў, што гэта крытыка была нічога няvартай—бо ня толькі—ня творчай, але навет „ня чэснай“... Так даслоўна і было сказана.

На закід, што ўрад ня мае ды ня вылажыў у экспозэ ніякай праграмы, прэм'ер коратка заявіў: нашу праграму, паночкі, пабачыце ня з нашых дэкларацыяў, але — з нашых чынаў. Інакш кажучы,—урад, калі і мае праграму, дык трымае яе ў сэкрэце ад парляманту, ад грамадзянства, ад народу.—Вось, як пачне рабіць, што захоча, тады і пабачым усе.

Правая рука марш. Пілсудскага (у левай, як ведама,—„бат“...) п. Бартэль трэбуе для свайго ўраду перадусім—„свабоды руху, магчымасьці неабмяжаванага высілку“... — Ніякіх путаў, вязяў, ланцугоў пан прэм'ер і яго міністры для сябе ня хочуць. Тады яны толькі могуць працаваць ды ўрадаваць, накладаючы путы, вязі ды ланцугі на другіх—на грамадзянства, на народ... — у форме розных дэкрэтаў—законаў... Гэта-ж і—найлягчэй... —„Незалежнасьць выканаўчай улады ад заканадаўчай“—вось ідэал „перакананага парлямантарысты“ п. Бартля...

У гэткай школе ўрадавага самаўладзтва ён маніцца ўзгадаваць „ініцыятывы, пачуцьце гордасьці і годнасьці рэспубліканскага грамадзянства ў Польшчы“, а з самадзяржаўнай і дрэннай цяпер, як прызнае прэм., польскай бюракратыі зрабіць—„ідэйны дзяржаўны апарат“... Прэм'ер не дапускае ніякіх палітычных уплываў (варожых сабе трэба было сказаць) на гэты апарат, і дзеля таго пяе гімн... ваеннаму міністру Пілсудскаму, які зусім „выганяе палітыку з арміі“, праўда, разам з сваімі палітычнымі ворагамі, пачынаючы з генаралаў, дадамо мы...

У гаспадарчай частцы экспозэ прэм. даў цікаўныя лічбы аб гаспадарчым заняпадзе Эўропы ў пэрыяд 1913—1925 г. г. — Працэнтнае ўчасьце Эўропы ў сусьветнай таргоўлі за гэты час спала з 64 проц да 52 проц., доля у сусьветным залатым запасе спала з 59 проц. да 32 проц. Золата і гандаль перайшоў з Эўропы да Амэрыкі і Японіі. Цікаўную характэрыстыку эканамічнага стану буржуазнай гаспадаркі ў сьвеце сучасным дае прэм. далей.—Гаспадарчае жыцьцё стала на мейсцы. Гаспадарчыя балянсы — крытычныя. Урады імкнуцца да патаненьня прадукцыі, да ашчаднасьці ў дзяржаўных выдатках, да пашырэньня паўнамоцтваў урадам у галіне гаспадарчага жыцьця... Дзяржавы імкнуцца да супрацоўніцтва ўзаемнага, перадусім у гаспадарчай галіне... Тое-ж трэба рабіць і Польшчы. У Польшчы заламалася новая валюта Грабскага, бо ён, утрымліваючы штучна злоты, не рабіў нічога для зьніжэньня цэн у краі. Высокія цэны ў краі рабілі немагчымымі прадукцыю і вываз, ад гэтага гандлёвы балянс падаў, зьядаючы фонды Банку. — Гэтак сам бацька, спарадзіўшы злоты, сам і зьеў яго. Цяпер урад—разумней, дык будзе абніжаць цэны ў краі ў першы чарод (пакуль-што — толькі растуць, а загады аб вывазе з краю ўсяго—за ўсялякую цану—пэўна-ж не панізяць цэнаў).

Вартасьць усей прадукцыі ў Польшчы прэм. аблічыў на 10—11 мільярдаў злотых. З гэтага 60 проц. (3/5) падае на сельска-гаспадарчую вытворчасьць і 40—на прамысловую. „Пры гэткай значнай прадукцыі дый пры такім паважным мейсцы Польшчы з пагляду на абшары, лічбу насяленьня, запасы сыр'я і крыніцы энэргіі (вугальле, лясы, вада), Польшча ўнутры была і ёсьць краем бедным, а вонках — дзяржавай засьцянковай, якая займае ў эўрапэйскім гандлю аж 13-е мейсца“.

Далей прэм. хваліцца, што быццам гэта „дзеяльнасьць ураду... ажывіла гаспадарчае жыцьцё краю“. Хаця сам перад-тым толькі што сцьвярдзіў, што „вугальная забастоўка ў Англіі ажывіла многа галін у польскай прадукцыі“.

У галіне фінансавай прэм. сцьвярдзіў падвышку абегу банкнотаў да 468 (на 26/7), запас чужых валют—да 94,86 мільён.

Прэм. сцьвярдзіў, што падставай дабрабыту дзяржавы ёсьць сельская гаспадарка. Дык разьвіцьце яе прадукцыі ўрад мае падтрымліваць. А дзеля гэтага ўрад і мае дапамагаць усяляка... вывазу збожжа з краю, асыгнаваўшы на гэта 20 мілёнаў. Ясна, аб якім „рольніцтве“ кажа прэм'ер, бо-ж вывозяць заграніцу толькі абшарнікі.

У канцы, жагнаючыся з Сэнатам і Соймам, прэм'ер ізноў выхваляў усе выгады і карысьць... заканадаўчай працы выканаўчай улады. Урад будзе пячы законы—значна шпарчэй, як Сойм, а — „на роскаш павольнага ўставадаўства Польшча сабе дазволіць ня можа“.

Адабраўшы ад парляманту ўсе яго заканадаўчыя прывілеі, прэм. не забыўся аднак-жа напомніць Сойму і Сэнату, што і ў іх яшчэ крыху засталася правоў для гэтай працы. Яны павінны будуць правясьці законы—аб самаўрадах і — слухайце-ж, паночкі,—парабіць патрэбныя зьмены у... Выбарным Законе, якія Сойм выключыў з паўнамоцтваў ураду. А тады Сойм і Сэнат могуць ужо заслужана адпачыць.

Найцікаўней дык гэта напамінаньне аб зьмене выбарнага закону. Сам прэм. заявіў, што ня хоча зьмяняць яго, як і трэбавала гэтага ўся ляўіца. Але цяпер — папросту пад'юджывае правіцу з Пястам рабіць гэта, карыстаючыся сваей большасьцю ў Сойме. Як маюць „паправіць“ гэты выбарны закон Хіена, Пяст, а навет „урадавыя радыкалы“, аб гэтым пагаворым пасьля.

У Польшчы.

Крэдыты на лепшае насеньне.

Рольны Банк асыгнаваў асобныя крэдыт і на закуп лепшых гатункаў азімага зярна на насеньне. Можна пазычыць па 14-16 проц. гадавых грошаў у банку тэрмінам па 6 месяцаў — праз сельска-гаспадарчыя каапэратывы, гмінныя касы, колкі рольнічыя і прыватыя фірмы. Можна пазычыць толькі столькі грошаў, каб пакрыць розьніцу ў цане між лепшым зярном для насеньня і звычайным збожжам на хлеб. Даведайцеся, хлебаробы,—мо' што і беларусам астанецца ад асаднікаў.

Цікавая забарона.

Вайсковыя ўлады забаранілі рабіць манэўры дый усялякія вайсковыя ўчэньні пабліж граніцы... Якой?—Ведама-ж, радавай. Чаму?—Бо... бягуць жаўняры заграніцу... Так проста і матывуюць забарону...—Цікавасьці!..

Галадоўка ў кракаўскім вастрозе.

Пасол Балін, старшыня Міжпартыйнага Сэкрэтар'яту для барацьбы за амністыю ў Польшчы, атрымаў тэлеграму з Кракава — аб пачаўшайся ў мяйсцовым вастрозе галадоўцы палітычных вязьняў. Вязьні трэбуюць, каб да іх стасавалі хаця тыя правілы, якія ўведзены яшчэ ў 1922 г. тым самым міністрам Макоўскім. Заместа спаўненьня міністэрскага акульніка, вастрожныя ўлады прывязьлі хворых з голаду вязьняў да бальніцы ды пачалі „штучна карміць“ іх. Ведама, што пры паліцы з ратоў ляцяць зубы ды льецца стругам кроў... У справу зараз-жа ўмяшаліся паслы Балін, Сахацкі ды навет пэпэсавец Марэк.

У апошні мамэнт „Трыбуна“ даведалася, што вязьні перамаглі. Законныя жаданьні іх споўнены.

Манархісты хочуць мець уплывы сярод арміі.

У Польшчы ёсьць газэта „Польска Збройна“ —афіцыёз ваеннага міністэрства. Цяпер мае выходзіць яшчэ „Нова Польска Збойна“... Газэту залажылі дый маюць у ёй пісаць — паны генаралы Довбор-Мусьніцкі, абодва браты Галлеры ды сам Шэптыцкі—усе правадыры варожага Пілсудскаму лягеру ў арміі.

Ліквідацыя Міністэрства Публічных Работ.

Рада Міністраў пастанавіла зьліквідаваць Міністэрства Публічных работ, рассоваўшы розныя належаўшыя да яго справы па іншым міністэрствам.

Гэтакім чынам апошнія завяяваньні польскага пралетарыяту; завяяваньні, за якія ППС і другія згоднікі аддалі ўладу буржуазіі ды хваліліся імі—скасованы цяпер урадам быўшага правадыра ППС—маршалка Пілсудскага.

Бунт палітычных вязьняў.

Чытаем у „Robotniku“ (№ 208): „уночы з 27 на 28 ліпня вязьні турмы ў Грудзёндзу (Паморье) з прычыны сыстэматычнага браку ежы і нялюдзкага трактаваньня іх, павыбівалі, на знак пратэсту, шыбы ў камэрах, з крыкамі дамагаючыся пры тым абмежаньня турэмнай самаволі.

Адміністрацыя вастрогу заклікала ў адказ на гэта паліцыю, якая паводлуг чутак, зьверскім спосабам зьдзекавалася над вязьнямі, катуючы іх да крыві. Вязьняў разьдзелі да нага, закулі ў кайданы і голымі пазамыкалі ў лёхі турмы.

Сацыял-згодніцкія партыі ў Польшчы — разваліваюцца.

Нядаўна была створана „Lewica PPS“, востра выступаючая проці здрады работніцкага руху правадырамі. Як даведываемся, развал ідзе і ў NPR (Narodowej Partji Robotniczej), якая на нашых землях трымала пад сваей апекай чыгуншчыкаў. У Лодзі пачала выхадзіць часопісь „Nowa Sprawa Robotnicza“, зьяўляючаяся органам адкалоўшайся апазіцыі.

Забастоўка на Паморыі.

Шосты тыдзень бастуюць у Торуню, Грудзіондзу і Быдгошы работнікі, затрудненыя ў магістрацкіх установах.

У першых днях усе праф саюзы выступілі салідарна, аднак, дзякуючы здрадніцкай палітыцы N. P. R., еднасьць была разбіта.

У руках N. P. R. знайходзіцца магістрат і вось гэтыя сацыялісты нягодна здрадзілі работнікаў, прызываючы паслухмяную ім частку да працы.

Кіраўніцтва забастоўкі пайшло на ўступкі. Быў заключаны дагавор, паводлуг якога работнікі мелі-б атрымаць 16% падвышкі з гварантыяй, што ўсе будуць прыняты назад. За першай здрадай наступіла другая, гэтай апошняй умовы магістрат не датрымаў. Забастоўка з тае прычыны ўзноў аднавілася, аднак еднасьць ужо ня была ўстаноўлена.

Асьмялеўшы перамогай, Магістрат й на тых работнікаў, якія вярнуліся да працы, наложыў штраф за ўчасьце ў барацьбе.

Рэшта, у ліку 150 чалавек, бастуе да сягодняшняга дня.

Заграніцай.

Новы склад Політ-Бюро ў СССР.

Радавы „ТАСС" падае склад Політ-Бюро—пасьля выключэньня з яго Зіноўева. У Політ-Бюро комуністычнае партыі ўваходзяць: Сталін, Рыкаў, Бухарын, Варашылаў, Томскі, Калінін, Молотов, Рудзутак і Троцкі. Апрача таго, заместа 5, выбрана 8 кандыдатаў: Пятроўскі, Угланаў, Орджонкідзе, Андрэяў, Кіраў, Мікоян, Кагановіч і Каменеў.

Зварот у хатняй вайне ў Кітаі.

Гучна рэклямаваны усёй буржуазнай прэсай Эўропы пабедны паход англа-японскіх наймітаў Чанг-Тсо Ліна і Ву-Пэй-Фу проці народных арміяў ген. Фэнга, скончыўся неяк зусім неспадзевана, а для Англіі дык і зусім сумна. — Разьбіць народныя арміі найміты аказаліся бясcільныя, дык раптам пачалі сварыца паміж сабой, а ў канцы Чанг-Тсо-Лін, паразумеўся з Фэнгам дый разам, пачалі біць англійскага кандоцьера (найміта) Ву-Пэй-Фу,—аж пух паляцеў.

Францыя хоча мець улывы ў Польшчы.

У сваей прамове ў камісіі для спраў заграгічных мін. Залескі паміж іншым сказаў некалькі навельмі выразных, але мірных слоў па адрасу Нямечччыны, з якой Польшча быццам хацела-б паконча́ць усялякія варожыя спрэчкі ды спорки.

Францускская прэса страшэнна спалохалася гэтых слоў міністра марш. Пілсудзкага, заўважыўшы ў іх зьмену ў бок паразуменьня з Нямеччынай.

Газэта „Тан" ў перадавіцы робіць перасьцярогу Польшчы—кажа каб не верыць залішне Нямеччыне, калі тая прапануе памагчы Польшчы ў гаспадарчай ды фінансавай санацыі, бо за гэтую прыслугу пэўна ж патрэбуе — „зьнясеньня Гданскага калідора", а мо' і яшчэ чаго вялікшага... Францыя напросту баіцца, што Польшча неяк можа згаварыцца з Нямеччынай паміма Францыі.

Імпэрыялістычныя каршуны ня могуць падзяліцца.

Як ведама, англійская буржуазія заключыла ўмову з італьянскімі фашыстамі — аб падзеле Абісініі. Першым крокам да фактычнага падзелу, як ведама, заўсёды зьяўляецца падзел так-званых „пасаў уплываў". Гэта значыць: у „сваей частцы", ці ў „сваім пасе ўплываў" рабі, што хочаш кожны;—я ня буду перашкаджаць табе, а ты мне. А датаго яшчэ — супольная ўмова: нікога, апрача нас двох, да „уплываў" у краі ня пускаць. Францыя таксама мае свае „інтэрэсы" ў Абісініі, дык яна запратэставала, — але ня тое, каб проці гэтага гвалту над незалежным краем, але толькі проці таго, што падзялілі „ўплывы" без яе ўчасьця.

А вось, толькі заявіла рашучы пратэст проці ўмоваедаў сама Абісінія, зьвярнуўшыся да Лігі Народаў. У пратэсьце гэтым Абісінія кажа, што англа-італьянская ўмова зроблена бяз і проці згоды самой Абісініі, якая ўваходзіць у склад Лігі, як паўнапраўны сябра. Але ж ведама, — гэтым шляхам Абісінія справядлівасьці не даб'ецца; у Лізе Народаў—сядзяць прадстаўнікі той-жа самай імпэрыялістычнай буржуазіі, яны рашаюць, як дыктуюць ім.

Барацьба ўраду з каталіцкім касьцёлам у Мэксыцы.

Барацьба ўраду Мэксыкі, які пастанавіў правясьці ў краі закон аб „аддзяленьні царквы ад гаспадарства", ці інакш абмежыць усяўладных ксяндзоў, усё больш завастраецца. Ксяндзы, заклікаўшы сьпярша амэрыканскі ўрад да аружнага ўмяшацельства, ці папросту — да завяваньня Мэксыкі — для ратаваньня ксяндзоўскіх маёнткаў і прывілеяў, пасьля няўдачы гэтай правакацыі, пастанавілі падняць проці ўраду масы каталіцкага насяленьня.

Каб націснуць на душы веруючых, ксяндзы зрабілі нячуваную ў гісторыі забастоўку: зачынілі касьцёлы, спынілі хрэзьбіны, шлюбы, хаўтуры. А апрача таго, пачалося падрыхтаваньне насяленьня да—аружнага паўстаньня проці ўраду. Тады ўрад стаў прымаць больш рашучыя меры. Забараніў трыманьне аружжа, наладзіў нагляд за павадырамі „паўстаньня", урэшце—прыняў рад чыста ваенных мераў, каб папярэдзіць паўстаньне. Аднача́сна быў высланы з краю папскі нунцый (пасол) Тыто-Крысто. Пасьля ключы ад усіх касьцёлаў былі адабраны ад ксяндзоў, і зроблена асобная камісія з 30 асоб для ўпраўленьня касьцёлам. Па ўсяму краю — быццам ваенны стан: ходзяць ваенныя патрулі, якія маюць права страляць у разе патрэбы. Было некалькі выпадкаў—забітых і раненых.

Амністыя ў Літве.

На аснове амністыі выпушчана ў Літве на свабоду 143 палітычных вязьняў (камуністаў, фашыстаў і прадстаўнікоў нацыянальных меншасьцяў). У найбліжэйшым часе маюць быць выпушчаны яшчэ 600 асоб.

Ваеннае палажэньне ў Англіі астаецца.

Парлямант 230 галасамі проціў 84 прыняў пастанову аб прадоўжаньні яшчэ на месяц ваеннага палажэньня, якое было ўведзена на пачатку агульнай забастоўкі.

Абвестка.

Гэтым падаецца да ведама Сяброў Таварыства Белар. Школы, што 8 жніўня 1926 г. адбудзецца

Надзвычайны Сход Сяброў Таварыства

ў 4 гадзіны дня ў памяшканьні пры Віленскай вуліцы № 12—6 дзеля рэарганізацыі Таварыства паводле нова-зацьверджанага Уладамі Статуту Таварыства, г. з. дзеля выбару Галоўнае Управы і Нагляднае Рады.

Прэзыдыум.

Хроніка.

Узноў падвышка паштовай аплаты. Ад 1/VIII падвышаецца аплата за звычайныя пісьма да 20 гр., за заграгічныя да 40 гр.

З другога боку перасылка пачтовых картак будзе каштаваць 10 гр., замест 11 гр.; абніжана таксама назначна аплата за пасылкі і тэлефонныя гутаркі.

Да працоунага народу.

Калі хочаш жыць палюдзку,
Вольным быць, ня знаць бяды
— Йдзі змагацца цьвёрда й сьмела
У шэрагах „Грамады".

Грамада нам шлях пакажа,
Упярод нас павядзе
I паставіць крест навекі
Дэфэнзыўнае ардзе.

Беларус ідзі, ня бойся;
Доўга й так ты быў у васьне!
Грамада вось гэта сіла —
Грамада жалеза гне.

Горадня. К.

Правы чужынцаў. Выдача дэкрэту, рэгулюючага правы чужынцаў у Польшчы — адложана на невядомы час.

Новая расейская арганізацыя у Вільні. У камісарыяце ўраду знаходзіцца статут „Расейскага Закардоннага Саюзу патрыотаў у Вільні".

Аб характары гэтага эміграцкага ўгрупаваньня можна судзіць з таго, што яно адразу, наперад абяцае быць верным „państwowości polskiej" і вясьці барацьбу з СССР.

Пагода паправіцца. Мэтэорологічная станцыя перадбачае, што ад пачатку гэтага месяца пагода ступнёва будзе паправіцца.

Палёгкі ў атрыманьні заграгічных пашпартоў. Аплата за заграгічны пашпарт паводлуг істнуючага праекту мае быць зьменшана з 500 зл. на 100. Пасьведчаньне аб беднасьці дзеля атрыманьня льготнага пашпарту можа атрымаць нат, той, хто зарабляе 800 зл. месячна.

З Паўлюкевічам можа быць дрэнна. Віленскага ваяводу — Рачкевіча быццам назначаюць у Пазнань. Гэта быў адзін з найбольш ярых апякуноў дэфэнзыўнай беларускай групы Паўлюкевіча.

Амністыя, але для паліцэйскага. Віленскі паліцэйскі афіцэр Турно-Славінскі быў засуджаны за ўчасьце ў кантрабандзе на 3 месяцы, ...але на аснове амністыі кара яму даравана.

На другой справе, справе хабароў—яго зусім звольнілі.

Трэцьцяе — абвінавачаньне ў кражы Турно-Славінскага—яшчэ не разглядалася.

Чаму серчыкі гэтакія дарагія? Спэцыяльная камісія Сойму рабіла нядаўна рэвізію ў „Дзяржаўнай Манаполі Серчыкаў". Устаноўлена, што ў галоўнай управе сядзела 11 чыноўнікаў, якія атрымоўвалі месячна 300 доляраў і больш. Ня дзіва, што за 40-50 трэсачак бралі па 8 грошаў—усё зьядалі чыноўнікі.

Ці патанеюць пасьля гэтай рэвізіі серчыкі — вось пагліядзім.

Падзяка. Глыбоцкая Акружная Управа Т-ва Беларускай Школы прыносіць шчырую падзяку за ахвяру грошы на будоўлю гмаху Беларускай Гімназіі ў Глыбокім ніжэйпададзеным грамадзянам:

Зінов'ев, Лашэвіч і партыя бальшавікоу у СССР.

23 ліпня г году адбыўся аб'яднаны пленум Цэнтральнага Камітэту і Цэнтральнай рэвізыйнай Камісіі партыі бальшавікоў, на якім, паміж іншым, была прынята рэзалюцыя ў справе Зінов'ева, Лашэвіча і др.

Рэзалюцыя гэта выклікала вялічэзнае заінтэрэсаваньне на цэлым сьвеце; штодзенныя газэты адводзяць тлумачаньню яе вельмі многа месца. Прыводзім з тае прычыны галоўную часьць самой рэзалюцыі, памешчанай у „Правда"—органе Цэнтральнага Выканаўчага і Маскоўскага Камітэту партыі бальшавікоў ад 23 ліпня г. году № 163:

„Пастаўленая Ленiным і прынятая Х зьездам рэзалюцыя аб еднасьці зьяўлялася кiруючай дырэктывай для партыі і ўсіх яе органаў у справе захаваньня зьбітасьці яе радоў. Апіраючыся на волю Х зьезду, партыя справілася з усімі праявамі фракцыйнасьці, вывіўшымся да XIV зьезду. У момант XIV зьезду партыя стала ўзноў перад фактам праявы фракнасьці з боку так званай „новай апазіцыі".

XIV зьезд партыі даў рашучы адпор палітычным і арганізацыйным поглядам апазіцыі, перакручываючай лінію ленінізма (навука Леніна Р э д.), але, ня гледзячы на гэта, зьезд і Ц. К. новага складу лічылі магчымым і неабходным увясьці стараньнікаў апазіцыі ў склад усіх кiруючых установ партыі ў тым ліку ЦК і Політбюро. Партыя лічыла, што апазіцыя ў працэсе дзелавой работы зразумее і паправіць свае абмылкі.

Такім чынам апазіцыя мела поўную змогу нармальнай партыйнай дарогай бараніць свае погляды ў тых выпадках, калі выяўляліся расходжаньні па тых, ці іншых пытаньнях"...

„...На жаль апазіцыя ня ўтрымалася ў барацьбе на шляху законнай абароны сваіх поглядаў і апошнімі часамі перайшла да нарушэньня пастановў Х і XIV зьездаў, карыстаючыся ў барацьбе з партыяй спробамі стварэньня нелегальнай фракцыйнай арганізацыі.

Апошнімі часамі партыя была пастаўлена перад цэлым радам фракцыйных крокаў з боку новай апазіцыі, выявіўшыхся: ў ладжаньні нелегальных канспіратыўных сходзін; у перадрукоўваньні і рассылцы, як па Маскве, так і іншых гарадох спэцыяльна падабраных сэкрэтных партыйных дакумантаў з мэтай дэскрэдытацыі партыі; у высылцы сваіх агентаў у другія партыйныя арганізацыі з мэтай стварэньня там фракцыйных падпольных гуртkoў (паездка гр. Беленькага ў Адэсу для арганізацыі нелегальнай фракцыі з устанаўленьнем шыфру, явак і др.)

Неабходна сьцьвердзіць, што ўсе ніткі гэтых фракцыйных крокаў апазіцыі вядуць да апарату Камуністычнага Інтэрнацыяналу, на чале якога стаіць Зінов'ев"...

„...Усе гэтыя дэз'арганізуючыя крокі апазіцыі сьведчаць аб тым, што яна рашыла перайсьці ад легальнай абароны сваіх поглядаў да нелегальнай арганізацыі, процістаўляючай сябе—партыі, і падрыхтовываючай такім чынам раскол яе радоў"...

„...Растучая фракцыйнасьць новай апазіцыі прывяла яе да ігры з ідэяй двух партый і вельмі завастрыла антыленінскія ўклоны апазіцыі: адступнасьць веры ў сілы пралетарыята і пэсымізм у адносінах да справы сацыялістычнага будаўніцтва наагул, а справы будаўніцтва сацыялістычнай індустрыі спэцыяльна; тэндэнцыю да разрыва саюзу пралетарыята з сялянствам (серадзянкамі), т. ё. да рэвізіі прынцыпу, зьяўляючагася ў нас паводлуг Леніна „вышэйшым прынцыпам пралетарскай дыктатуры"; тэндэнцыю да падтрыманьня ўльтра правых, яўна зьбліжаючыхся да меншавізму ўклонаў у нашай партыі; тэндэнцыю да блёку ў міжнародным маштабе з ультра-левымі тыпу Корша і ўльтра правымі тыпу Суворына, якія будучы выключаны з Камуністычнага Інтэрнацыяналу вядуць шалёную атаку проці дыктатуры пралетарыята ў СССР"...

„...Прыймаючы пад увагу вышэйсказанае пленум ЦК і ЦРК пастанаўляе:

а) Лічучы немагчымым палажэньне, пры якім фактычнае кiраўніцтва фракцыйнай барацьбы выконваецца адным з членаў Політбюро ЦК, выключыць Зінов'ева з складу Політбюра, паведамляючы аднача́сна ўсіх апазіцыянэраў, што прадаўжэньне імі работы па стварэньню фракцыі, змусіць партыю зрабіць ў адносна іх адпаведныя арганізацыйныя вывады.

b) Прызнаць, што кандыдат у члены ЦК т. Лашэвіч, прыняўшы актыўнае ўчасьце ў стварэньню фракцыйнай арганізацыі, скірованай проці еднасьці партыі, абмануў даверые партыі, за што заслужываў-бы на выключэньне, аднак, бяручы пад увагу папярэднюю яго партыйную працу — аб'явіць яму строгі выгавар, з зазначэньням, што спробамі прадоўжываць фракцыйную дзеяльнасьць ён паставіць сябе па за радамі партыі.

Адазваць яго з занімаемых адказных становішч, забараніўшы яму вясьці адказную работу ў працягу 2 гадоў"...

Весткі буржуазнай і паўбуржуазнай прэсы з паводу таго, быццам „войскі Зіноўева" ўжо б'юцца з „войскамі Сталіна" і т. п., маюць, здаецца, вельмі мала падставы. У апошняй рэзалюцыі пленума Ц. К. апублікаванай 28 ліпня, гаворыцца, што „аб'яднаны пленум з цяжкім пачуцьцём вінавацiў старых таварышоў у нарушэньні ленінскіх прынцыпаў партыйнага будаўніцтва", але „ня мог адступіць перад неабходнасьцю спыніць спробу расколу ў самым яе зародку". Дык і зрабіў ім—„суровую перасьцярогу". Але гэта толькі перасьцярога, але — „ня тая кара, якую трэбавала за такую віну Ленін".

З гэтага відаць, што, апрача „адстраненьня" ад улады, ніякіх рэпрэсій ў ці 3 галоўныя лідэры апазіцыі не панясьлі. А „рэшта апазіцыянераў","як сьцьвярджае далей тая ж рэзалюцыя, „нават захавалі ўсе свае партыйныя становішчы". У канцы рэзалюцыя кажа, што „партыя, у асобе аб'яднанага пленума, прапануе ім яшчэ раз супольную працу па ўмацаваньню і разьвіцьцю дзяржавы працоўных".

Той-жа пленум пастанавіў у першай палове кастрычніка склікаць чародную партыйную канфэрэнцыю, на якой пэўна-ж—у-ва ўсю шырыню—будзе разважаны прадметы спору.

1) Прэзыдыуму і Нагляднай Радзе Беларускага Каап. Банку ў Вільні 10 даляр.; 2) паслу Валошыну 3 дал.; 3) Янку Дуку 1 дал.; 4) сэнатару Багдановічу 5 зл.; 5) гр. Парфеновічу 5 зл.; 6) Івану Савіцкаму 2 зл.; 7) М. Заморыну 2 зл.; 8) М. Сіняўскаму 1 зл. 50 грош.; 9) К. Круку 2 зл.; 10) Г. Рудаку 2 зл.; 11) Дуровічу 1 зл.

Скарбнік Вера Дрозд.

Афіцыяльны курс грошы на 3-га жніўня. Даляр — 8 зл. 98 гр. Залаты рубель — 4 зл. 63 грошы.

30. VII. на чорнай біржы ў Вільні за даляр плацілі 9,00. Чырвонец 45 зл.

Карэспандэнцыі.

Што чуваць?

(М-ка Казлоўшчына, Слонімскага пав.).

Калі польскі ўрад мае якога-небудзь некваліфікаванага вучыцеля, зрабіўшага „праступак“ паліцыянта, ці так якую грэшную асобу, дык—як-бы на кару—пхне яго на „Крэсы“, такім чынам запэўняючы яму існаваньне, а ты бедны, гаротны селянін-беларус цярпі іхныя зьдзекваньня над табою, ды маўчы—сьцяўшы зубы, а то навет і памірай ня маючы ратунку. Ідзі гвалтам да школы, хоць цябе адтуль праганяе біцьцём у твар вучыцель.

Вось, возьмем для прыкладу вучыцеля Казлоўскае „паўшэхнае“ школы п. А. Ваячка, які славіцца сваім мардабойствам вучняў. Факты: біў Янку Грыба сёлета — з Даўбневіч вучня V аддзелу; некалькі разоў выцяў у твар вучня V аддзелу Віктара Слабада з м-ка Казлоўшчыны, які ад таго часу змушаны быў кінуць хадзіць у школу і г. д. Гэта так павінен вучыць настаўнік XX веку! Гэта ганьба ўсяму польскаму вучыцельству.

Аб паліцыянтах ня варта пісаць, шкада паперы. Аб выбрыках польскіх паліцыянтаў грыміць уся лявіца: даволі праглядзець хоць адну газэту гэтых партыяў.

Хочацца ўсё высказаць, каб хоць лягчэй стала на душы, каб пачырванелі вінавайцы і можа-б трохі ўстрымаліся ад сваіх нягодных учынкаў... Не магу тут абмінуць і Казлоўскую казённую акушэрку-фэльдчэрку нейкую п. К. Кевліч. Адзначаецца яна, як усе нашыя паразіты—вялікаю лапчывасьцю на грошы: хай чалавек паміграе, але калі ня мае граша, не паедзе яна і ня будзе даваць ніякай помачы. Факты: Аднойчы прыходзіць да яе на прыватную кватэру адна жанчына з вёскі Маськаўцаў, у гадзін, так, 6 раніцы і просіць аб помачы. Першы чынам п. Кевліч накінулася на яе, чаму яна так рана прыйшла,—„przecież szósta godzina, to jeszcze noc“. Ведама, — бедная маці ратунку для свайго дзіцяці ў кожную пору шукае. А п. Ківлевічавай ўсёроўна! Далей, ці маеш грошы, калі маеш 4 злотыя, то буду лячыць, а як не, то не! Жанчына, пачуўшы такую суму—для цяперашняга селяніна непамерна вялікую—залілася сьлязмі і пайшла ня з чым.

Другі факт: 17-га ліпня г. г. прыходзіць жанчына, нейкая Хвілімончык з вёскі Акачы, Казлоўскай гм., з слабенькім дзіцянём, якое хварэла на панос — гэта хвароба ў нас пануе—і просіць ратунку. Першым запытаньнем акушэркі было—ці маеш грошы. Жанчына ня мела пры сабе грошай, дык яна са сьлязмі цалуе рукі і плача, просіць, каб толькі памагла — яна ўсё заплоціць і г. д. Акушэрка сказала, што дзіця будзе жыва, толькі каб маці дала тры з паловай злотага. Жанчына на падлозе ў акушэркі кінула дзіця, а сама пабегла шукаць грошай. Пакуль жанчына прыбегла, то дзіця ўжо памерла. Жанчына, пабачыўшы канаючае дзіця, нема закляла акушэрку. Я бачыў, як бедная ішла вуліцаю, плачучы і праклінаючы грашалупаў. Сэрца абліваецца крывёю, гледзячы на тое, што за некалькі залатых губяць нашых дзяцей. Эх ты доля, калі ты палепшаеш! А калі палепшыцца нашая доля? Калі пазбудземся мы гэтакіх тыпаў? Тады, браты, калі мы моцна арганізуемся, калі мы створым сялянска-работніцкі ўрад! А цяпер, браты, дарогай да стварэньня сялянска-работніцкага ўраду ёсьць барацьба пад сьцягам Беларускае Сялянска-Работніцкае Грамады.

Пярун.

Вёска пад ботам паліцыянта.

(Баранавіцкі пав.).

У Кастрычніку 1925 г. паліцыя арыштавала ў вёсцы Ярошаве 8 маладых хлапцоў і 4 жанчыны, быццам, за камуністычную працу. Многа прыйшлося перацярпець арыштаваным: „badali“ іх і ў м. Моўчадзі, і ў Баранавічах, і ў Слоніме, а пасьля ўсіх пасадзілі ў вастрог. Пасьля чатырох месяцаў турмы ў лютым сёл. году выпусьцілі іх, узяўшы пад нагляд дзярж. паліцыі ў м. Моўчадзі. Двох сялян Андрэя Журка і вучыцельку Васілісу Камар затрымалі ў турме да суду. Вярнуўшыяся ходзяць адзін раз на тыдзень, у спэцыяльна вызначаныя дні, мэльдавацца на пастарунак у Моўчадзі, які знаходзіцца ў 10 кілямэтрах ад вёскі. Грам. Камар і яго дзеці: Рыгор і Ганна, трацяць на гэтыя мэльдаваньні ажно 3 дні ў тыдні. Зварачваліся яны да сьледаваццеля ў Слоніме з просьбай, каб пазволіў зьяўляцца на пастарунак аднаму прадстаўніку ад гэтай сям'і ды ў адзін дзень, але адказу ніякага не атрымалі. Цяпер-жа ў вёсцы ўся моладзь прыціхла, бо нельга зьбірацца нат на вечарынкі. Афіцыяльнай забароны няма, але затое ёсьць вясковы сышчык Язэп Журка, які пільнуець вёскі, як сабака. Многа праз яго сядзела і сядзіць у польскіх вастрогах нявінных ахвяраў. Няхай толькі некалькі хлапцоў зьбярэцца пачытаць газэту, або пагутарыць—Язэп Журка ляціць пяруном на пастарунак „мэльдаваць“, што ў вёсцы сабраньне. Паліцыя не дае ніколі супакою: прыходзіць ўдзень і ўночы, але ніяк ня можа нікога злавіць „na gorącym uczynku“. Аднак, жыцьця няма, дый ня будзе, бо сышчык пагражае тым, што зноў усіх (пераважна сваіх асабістых ворагаў) пасадзіць у турму. Памятай, панскі лякай, што за сьлёзы нявінных сялян будзеш калісь адказваць і... будзеш каяцца!

Ярашэвіч.

„Патрыятычны войт“.

(Сьвержанская гм., Стаўпецкага пав.).

Часта пішуць у газэтах, што той або іншы войт—злодзей, які абакраў амаль-што ня ўсю гміну. Ясна, гэта ня трэба разумець даслоўна г. зн., што ён лазіў, напрыклад, па сьпіжарнях, або па каморах. Аб гэтым ня чуваць пакуль-што, але чуваць, што яны акрадаюць людзей у іншы спосаб, як напрыклад, запісываюць людзей на ад'езд у Амэрыку, бяруць за гэтае грошы, а людзі і дасюль сідзяць па сваіх хатах. Бывае часта і так, што зьбіраюць грошы на пажарны інструмэнт, гарыць, як на грэх, вёска—і не аказваецца ні грошаў ні інструмэнту, і ніхто, кроме войта, ня знае, куды гэта ўсё падзелася. З нашым войтам Абрыцкім сталася іншая брыдкая гісторыя. Манючыся праслыць вялікім патрыётам сваей бацькаўшчыны і гэтым самым падлізацца да начальста, ён напісаў цэлы палітычны данос на аднаго з грамадзян. з Сьвержані М. Ш.

У сваім даносе Абрыцкі пісаў, што гэты самы М. Ш. ёсьць ніхто іншы, як бальшавіцкі шпіён, які навет даваў яму 200 даляраў за тое, каб ён, вялікі патрыёт Абрыцкі, памагаў бальшавікам прылучыць Заходнюю Беларусь да Савецкае.

Гэтакі данос Абрыцкі адаслаў у рэдакцыю польскае газэты ў Несьвіж, якая яго і надрукавала. З гэтага ўсяго вынікла цэлая справа. Грам. Ш. падаў на войта ў суд за клевяту, але Абрыцкі падгаварыў сьведак — сэкрэтара гміны Быліну, экзэкутара гміннага Брычкоўскага ды сваю радню, каб яны на судзе далі фальшывае паказаньне.

Грам. Ш. справы ня выйграў, але за тое падаў да пракурора жалабу, у якой абвінавачвае ўсіх у фальшывых паказаньнях прад судом.

Цікава яшчэ адно, аб чым нікому з уладаў няма дзела, хаця ў гміне голасна аб гэтым гамоняць. Войт, пакуль не зрабіўся войтам, а разам і — патрыётам—быў голы, як рудая мыш. А цяпер ён аплыў жырком, заводзіць добрую гаспадарку, робіць прыёмы гасьцей, дзеля чаго навет запрашае кухара з рэстарацыі, бо свая баба ня зможа так смачна прыгатаваць абед. Ня ведама, ці ён узбагацеў даносамі, ці іншым якім шляхам?

Сьвержанскі.

Нам пішуць з вёскі што:

У вёсцы Гародзіцы, Пінскага пав., пасол з „Wyzwalenia“, ня прыдумаўшы нічога іншага на „Белар. Сялян.-Работ. Грамаду“, закідаў ёй, што яна жыдоўская арганізацыя.

У Стаўпецкай гм., Стаўпецкага пав., войт Петрашэвкі, забіраючы ў солтысаў грошы, зьдзёртыя з сялян за падаткі—не дае квітанцыяў, і падаткі другі раз спаганяюць.

Ад Рэдакцыі. Трэба браць расьпіскі ад солтысаў.

У вёсцы Малахоўцы Баранавіцкага павету квартэруючыя тут салдаты 27 палку уланаў пакралі ў гаспадароў мёд, курэй, а ў аднаго сала.

У вёсцы Морчы, Наваградзкага павету — паліцыя апісала апошнія каровы ў сялян Градзкага і Калядзюка на падаткі.

Стаўпецкі войт украў 10 тысяч злотых з гміны і да гэтага часу не пакараны.

Мітынг Беларускае Сялянска-Работніцкае Грамады.

(М. Скідэль, Горадзенскага пав.).

У аўторак 27 ліпня бяг. г. адбыўся мітынг Грамады у м. Скідэлю, Горадзенскага павету. Ня гледзячы на будні дзень і на рабочы час, на мітынг сабралася больш 1500 асоб. Вельмі ўважліва была выслухана прамова пасла з Грамады Паўлы Валошына, які падробна інфармаваў прысутных аб працы Соймавага Клюбу Грамады, аб тым, якую цяжкую барацьбу прыходзіцца весьці ўсёй Грамадзе на заходня-беларускіх землях за нацыянальныя правы беларускага народу, за яго культурнае адраджэньне, за зямлю для сялян, за сялянска-работніцкі ўрад. Ахарактэрызаваў прамоўца адносіны ўлады да беларускіх сьвядомых працаўнікоў на правінцыі, працу Міністэрства Справядлівасьці на нашых землях, ахарактэрызаваў сучасны ўрад Бартэля-Пілсудскага, паднёс справу амністыі для палітычных вязьняў, справу школьніцтва беларускага, справу асадніцтва і г. д.

Прамова некалькі разоў была перарывана гучнымі воплескамі. Агульны бадзёры настрой панаваў увесь час на мітынгу.

Мітынг закончыўся аднагалосным прыняцьцем, пад дружныя воплескі, ніжэй паданай рэзалюцыі:

„Выслухаўшы прамову пасла Валошына з Беларускае Сялянска-Работніцкае Грамады на мітынгу ў Скідэлі 27. VII. 26 г., мы, прысутныя на мітынгу, пастанавілі:

1) Дамагацца поўнае амністыі для ўсіх палітычных вязьняў, якія вялі барацьбу за працоўныя масы і нацыянальнае вызваленьне прыгнечаных нацыянальнасьцяў; адначасова дамагацца скасаваньня кары сьмерці і скасаваньня палявых (даразных) судоў.

2) Дамагацца запраўднае раўнапраўнасьці для ўсіх нацыянальнасьцяў; дамагацца права на самавызначэньне для народаў Заходняе Беларусі і Заходняе Украіны.

3) Дамагацца безадкладнага выданьня закону аб перадачы ўсяе зямлі беззямельнаму і малазямельнаму сялянству бяз выкупу і сплаты.

4) Дамагацца безадкладнага пералажэньня падаткаў на заможныя клясы.

5) Дамагацца скасаваньня асадніцтва і безадкладнага спыненьня грашавых дапамогаў асаднікам са скарбу Дзяржавы.

6) Дамагацца ўтварэньня Сялянска-Работніцкага Ураду.

Мітынг закончыўся воклічамі: „Няхай жыве Грамада!“ Няхай жывуць беларускія паслы!“

Паштовая скрынка.

Гр. **„Беларусу“**. Вершы Вашы не падходзяць. Папрабуйце пісаць карэспандэнцыі аб жыцьці Вашае вёскі. Газэту высылаем.

Гр. **Хмары**. Па зьместу Вашыя вершы вельмі добрыя, але над формай мусілі-б яшчэ доўга і цярпліва працаваць. Пакуль-што прысылайце карэспандэнцыі.

Гр. **С.** Пісем Вашых аб Паўлюкевічу не зьмяшчаем, бо аб яго штучна скліканым зьезьдзе ў нас шмат пісалася. Цяпэр будуць адбывацца павятовыя зьезды Грамады, а пасьля гэтага—агульны, з усей Заходняй Беларусі.

Гр. **„Беларусу“**.—Ваша пісьмо пераслалі мы ў пасольскі клюб Грамады з мэтай зляжэньня інтэрпэляцыі.

Гр. **„Новічку“**, **„Аднаму з маладых“**, **„бачыўшаму“**, **„С—каму“** і **„жыхару“** вёскі Берасьніцы—пісьмы Вашы выкарыстаем у наступным нумары.

Гр. **Свойскаму**. Адказ Вам дамо ў найбліжэйшым нумары.

Адказны-Рэдактар: **Т. Крачына.** Друкарня **Н. Левін і Сын**, Вільня, Нямецкая 22. Выдавец пасол на Сойм **П. Мятла.**